

Odpowiedzialność karna za przestępstwa korupcyjne

Mikołaj Iwański

Kraków 2016

Spis treści

Wykaz skrótów	13
Przedmowa	17
Wprowadzenie. Ustalenia terminologiczne	19
Część I Cechy wspólne przestępstw korupcyjnych	37
Rozdział I Istota przestępstw korupcyjnych	38
Rozdział II Środki przestępnego oddziaływania w przestępstwach korupcyjnych	44
1. Uwagi wstępne	44
2. Korzyść majątkowa. Korzyść osobista	45
3. Obietnica korzyści majątkowej („obiecuje korzyść majątkową”). Obietnica korzyści osobistej („obiecuje korzyść osobistą”)	103
4. Korzyść materialna	117
Rozdział III Znamiona czasownikowe przestępstw korupcyjnych	127
1. Uwagi wstępne	127
2. Znamiona czasownikowe przestępstw sprzedajności	128
2.1. Uwagi wstępne	128
2.2. „Przyjmuje”	134

2.3.	„Żąda”	138
2.4.	„Uzależnia wykonanie czynności służbowej od [...]”	142
3.	Znamiona czasownikowe przestępstw przekupstwa i kupna wpływów	149
3.1.	Uwagi wstępne	149
3.2.	„Udziela”	150
3.3.	„Obiecuje udzielić”	153
3.4.	„Daje”	154
4.	Znamiona czasownikowe przestępstw sprzedaży wpływów	155
4.1.	Uwagi wstępne	155
4.2.	„Akt” pierwszy. Pojęcie „wpływów”	156
4.2.1.	„Powołując się na wpływy”	164
4.2.2.	„Wyołując przekonanie u innej osoby o istnieniu wpływów”	166
4.2.3.	„Utwierdzając inną osobę w przekonaniu o istnieniu wpływów”	167
4.3.	„Akt” drugi – „Podejmuje się pośrednictwa w zamian za korzyść majątkową lub osobistą albo jej obietnicę”	169
 Rozdział IV Strona podmiotowa przestępstw korupcyjnych		174
1.	Uwagi wstępne	174
2.	Znamiona strony podmiotowej przestępstw sprzedajności	174
2.1.	Strona podmiotowa przestępstw sprzedajności w modelu szerokim	176
2.2.	Strona podmiotowa przestępstw sprzedajności w modelu wąskim	178
3.	Znamiona strony podmiotowej przestępstw przekupstwa	179
3.1.	Strona podmiotowa przestępstw przekupstwa w modelu szerokim	179
3.2.	Strona podmiotowa przestępstw przekupstwa w modelu wąskim	181
3.3.	Kwestia odpowiedzialności za tzw. prowokację korupcyjną (art. 24 k.k.)	182
4.	Znamiona strony podmiotowej przestępstw sprzedaży wpływów	187
5.	Znamiona strony podmiotowej przestępstw kupna wpływów	188
 Część II Znamiona poszczególnych typów przestępstw korupcyjnych		189
 Rozdział V Przestępstwa korupcyjne przeciwko działalności instytucji państwowych i samorządu terytorialnego		193
1.	Rodzajowy przedmiot ochrony przestępstw przeciwko działalności instytucji państwowych i samorządowych (rozdział XXIX k.k.)	194
1.1.	Aspekt przedmiotowy ochrony	194
1.2.	Aspekt podmiotowy ochrony	211
2.	Przestępstwo sprzedajności w sektorze publicznym (art. 228§ 1–6 k.k.)	230
2.1.	Indywidualny przedmiot ochrony	230
2.2.	Podmiot przestępstwa sprzedajności w sektorze publicznym (pojęcie osoby pełniącej funkcję publiczną)	249
2.2.1.	Uwagi wstępne	249

2.2.2.	Funkcjonariusz publiczny	261
2.2.3.	Członek organu samorządowego	308
2.2.4.	Osoba zatrudniona w jednostce organizacyjnej dysponującej środkami publicznymi, chyba że pełni wyłącznie czynności usługowe	314
2.2.5.	Osoba, której uprawnienia i obowiązki w zakresie działalności publicznej zostały określone lub uznane przez ustawę lub wiążącą Rzeczpospolitą Polską umowę międzynarodową	343
2.3.	Znamię modalne „w związku z pełnieniem funkcji publicznej”	361
2.4.	Problemy związane z wykładnią poszczególnych typów przestępstw sprzedajności w sektorze publicznym	380
2.4.1.	Typ kwalifikowany z § 3 – analiza znamienia kwalifikującego „za zachowanie stanowiące naruszenie przepisów prawa”	380
2.4.2.	Typ kwalifikowany z § 5	389
2.4.3.	Typy z § 6 – pojęcie osoby pełniącej funkcję publiczną w państwie obcym lub w organizacji międzynarodowej	390
3.	Problemy związane z wykładnią typów przestępstw przekupstwa w sektorze publicznym (art. 229 § 1 – 5 k.k.)	393
3.1.	Typ kwalifikowany z § 3	394
3.2.	Typy czynów zabronionych z § 5	396
4.	Problemy związane z wykładnią typów przestępstw sprzedaży wpływów w sektorze publicznym (art. 230 k.k.)	397
4.1.	Krąg podmiotów, w których pośrednictwa w załatwieniu sprawy podejmuje się sprawca	397
4.2.	Pojęcie „sprawa”	405
5.	Problemy związane z wykładnią typów przestępstw kupna wpływów w sektorze publicznym (art. 230a k.k.)	408
5.1.	Krąg podmiotów, w których za pośrednictwo w załatwieniu sprawy udzielana albo obiecwana jest korzyść majątkowa lub osobista	408
5.2.	Znamię modalne: „w zamian za pośrednictwo w załatwieniu sprawy polegające na bezprawnym wywarceniu wpływu na decyzję, działanie lub zaniechanie osoby pełniącej funkcję publiczną, w związku z pełnieniem tej funkcji”	409
Rozdział VI Przesłpstwa korupcyjne przeciwko obrotowi gospodarczemu		415
1.	Rodzajowy przedmiot ochrony przestępstw przeciwko obrotowi gospodarczemu (rozdział XXXVI k.k.)	415
2.	Problemy związane z wykładnią przestępstwa sprzedajności gospodarczej (art. 296a § 1 k.k.)	421
2.1.	Indywidualny przedmiot ochrony	421
2.2.	Podmiot przestępstwa sprzedajności gospodarczej	432
2.2.1.	Pojęcie „jednostka organizacyjna wykonująca działalność gospodarczą”	435
2.2.2.	„Osoba pełniąca funkcję kierowniczą”	440
2.2.3.	„Osoba zatrudniona na podstawie stosunku pracy, umowy zlecenia lub umowy o dzieło”	444
2.3.	Znamiona modalne przestępstwa sprzedajności gospodarczej	449

2.3.1.	„W zamian za nadużycie uprawnień lub niedopełnienie obowiązków”	458
2.3.1.1.	„Mogące wyrządzić tej jednostce szkodę majątkową”	465
2.3.1.2.	„Stanowiące czyn nieuczciwej konkurencji”	474
2.3.1.3.	„Stanowiące niedopuszczalną czynność preferencyjną na rzecz nabywcy lub odbiorcy towaru, usługi lub świadczenia”	482
2.4.	Typ kwalifikowany z art. 296a § 4 k.k. – „wyrządza znaczną szkodę majątkową”	487
3.	Przestępstwo przekupstwa gospodarczego (art. 296a § 2 k.k.)	491
4.	Przestępstwo sprzedajności wierzyciela (art. 302 § 3 k.k.)	492
4.1.	Indywidualny przedmiot ochrony	492
4.2.	Podmiot	495
4.3.	Znamię modalne: „w związku z postępowaniem upadłościowym lub zmierzającym do uniknięcia upadłości”	497
4.4.	Znamię modalne: „za działanie na szkodę innych wierzycieli”	499
5.	Przestępstwo przekupstwa wierzyciela (art. 302 § 2 k.k.)	503
5.1.	Uwagi wstępne	503
5.2.	Znamię modalne: „za działanie na szkodę innych wierzycieli w związku z postępowaniem upadłościowym lub postępowaniem zmierzającym do uniknięcia upadłości”	505
	Rozdział VII Przestępstwa korupcyjne przeciwko zasadom rywalizacji sportowej	507
1.	Przedmiot ochrony przestępstw korupcyjnych w ustawie o sporcie	511
2.	Przestępstwo sprzedajności w sporcie (art. 46 ust. 1 ustawy o sporcie)	516
2.1.	Podmiot przestępstwa	516
2.2.	Znamię modalne: „w związku z zawodami sportowymi organizowanymi przez polski związek sportowy, podmiot działający na podstawie umowy zawartej z tym związkiem lub podmiot działający z jego upoważnienia”	518
2.3.	Znamię modalne: „w zamian za nieuczciwe zachowanie mogące wpłynąć na wynik tych zawodów”	524
3.	Przestępstwo przekupstwa w sporcie (art. 46 ust. 2 ustawy o sporcie)	528
4.	Przestępstwo sprzedaży wpływów w sporcie (art. 48 ust. 1 ustawy o sporcie)	528
4.1.	Krąg podmiotów, w których sprawca podejmuje się pośrednictwa	529
4.2.	Pojęcie „ustalenie określonego wyniku zawodów sportowych”	530
5.	Przestępstwo kupna wpływów w sporcie (art. 48 ust. 2 ustawy o sporcie)	531
	Rozdział VIII Przestępstwa korupcyjne przeciwko wyborom i referendum	533
1.	Rodzajowy i indywidualny przedmiot ochrony przestępstw sprzedajności wyborczej i przekupstwa wyborczego	535

2.	Przestępstwo sprzedajności wyborczej (art. 250a § 1 k.k.)	540
2.1.	Podmiot przestępstwa	540
2.2.	Znamię modalne: „zagłosowanie w określony sposób”	542
3.	Przestępstwo przekupstwa wyborczego (art. 250a § 2 k.k.)	543
 Rozdział IX Przestępstwa korupcyjne w sektorze farmaceutycznym		544
1.	Przestępstwa sprzedajności i przekupstwa w reklamie farmaceutycznej (art. 128 pr. farm.)	545
1.1.	Przedmiot ochrony	547
1.2.	Podmiot przestępstwa	549
1.2.1.	Podmiot przestępstwa sprzedajności	549
1.2.1.1.	Osoba uprawniona do wystawiania recept	549
1.2.1.2.	Osoba prowadząca obrót produktami leczniczymi	551
1.2.2.	Podmiot przestępstwa przekupstwa	552
1.3.	Znamię modalne: „wbrew przepisom art. 58”	552
1.4.	Znamię modalne: „w ramach reklamy produktu leczniczego”	553
2.	Przedmiot ochrony przestępstw korupcyjnych dotyczących refundacji ze środków publicznych leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego lub wyrobów medycznych	553
3.	Przestępstwo sprzedajności wytwórcy lub handlowca (art. 54 ust. 1 u.r.l.)	559
3.1.	Podmiot przestępstwa: „osoba zajmująca się wytwarzaniem lub obrotem lekami, środkami spożywczymi specjalnego przeznaczenia żywieniowego lub wyrobami medycznymi podlegającymi refundacji ze środków publicznych”	559
3.2.	Znamię modalne: „w zamian za zachowanie wywierające wpływ na: 1) poziom obrotu lekami, środkami spożywczymi specjalnego przeznaczenia lub wyrobami medycznymi podlegającymi refundacji ze środków publicznych, 2) obrót lub powstrzymanie się od obrotu konkretnym lekiem, środkiem spożywczym specjalnego przeznaczenia lub wyrobem medycznym podlegającym refundacji ze środków publicznych”	560
4.	Przestępstwo sprzedajności osoby uprawnionej do wystawiania recept (art. 54 ust. 2 u.r.l.)	561
4.1.	Podmiot przestępstwa: „osoba uprawniona do wystawiania recept na leki, środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego lub wyroby medyczne, podlegające refundacji ze środków publicznych lub zleceń, o których mowa w art. 38 ust. 1”	561
4.2.	Znamię modalne: „w zamian za wystawienie recepty lub zlecenia lub powstrzymanie się od ich wystawienia”	563
5.	Przestępstwo sprzedajności osoby zaopatrującej świadczeniodawcę w produkty podlegające refundacji (art. 54 ust. 3 u.r.l.)	564
5.1.	Podmiot przestępstwa: „osoba zaopatrująca świadczeniodawcę w leki, środki spożywcze specjalnego przeznaczenia lub wyroby medyczne albo świadczeniodawca lub osoba reprezentującą świadczeniodawcę”	564

5.1.1.	Świadczeniodawca	565
5.1.2.	Osoba reprezentująca świadczeniodawcę	566
5.1.3.	Osoba zaopatrująca świadczeniodawcę w leki, środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego lub wyroby medyczne	567
5.2.	Znamię modalne: „w zamian za zakup leku, środka spożywczego specjalnego przeznaczenia żywieniowego lub wyrobu medycznego podlegającego refundacji ze środków publicznych”	567
6.	Przestępstwa przekupstwa (art. 54 ust. 4 u.r.l.)	568
Część III	Szczególne podstawy wyłączenia odpowiedzialności karnej za przestępstwa korupcyjne – problematyka zwyczajowo dopuszczalnych gratyfikacji oraz dozwolonej reklamy farmaceutycznej	569
	Rozdział X Szczególna podstawa wyłączenia odpowiedzialności karnej za przestępstwa korupcyjne – problematyka zwyczajowo dopuszczalnych gratyfikacji	570
1.	Uwagi wstępne	570
2.	Podstawy wyłączenia odpowiedzialności za przestępstwa korupcyjne w przypadku zwyczajowo dopuszczalnych gratyfikacji	574
3.	Przesłanki wyłączenia odpowiedzialności za przestępstwa korupcyjne w przypadku zwyczajowo dopuszczalnych gratyfikacji	588
	Rozdział XI Szczególna podstawa wyłączenia odpowiedzialności za przestępstwa korupcyjne – problematyka dozwolonej reklamy farmaceutycznej	599
Część IV	Niektóre instytucje związane z wymiarem kary za przestępstwa korupcyjne	621
	Rozdział XII Wypadek mniejszej wagi	622
1.	Uzasadnienie kryminalno-polityczne instytucji wypadku mniejszej wagi	623
2.	Charakter prawny instytucji wypadku mniejszej wagi	625
3.	Okoliczności wpływające na przyjęcie wypadku mniejszej wagi w przypadku przestępstw korupcyjnych	633
3.1.	Uwagi ogólne	633
3.2.	Okoliczności wpływające na możliwość przyjęcia wypadku mniejszej wagi wszystkich przestępstw korupcyjnych	638
3.3.	Okoliczności wpływające na możliwość przyjęcia wypadku mniejszej wagi poszczególnych przestępstw korupcyjnych	641

3.3.1.	Przestępstwo sprzedajności w sektorze publicznym (art. 228 § 2 k.k.)	641
3.3.2.	Przestępstwo przekupstwa w sektorze publicznym (art. 229 § 2 k.k.)	643
3.3.3.	Przestępstwo sprzedaży wpływów w sektorze publicznym (art. 230 § 2 k.k.)	644
3.3.4.	Przestępstwo kupna wpływów w sektorze publicznym (art. 230a § 2 k.k.)	645
3.3.5.	Przestępstwa sprzedajności i przekupstwa wyborczego (art. 250a § 3 k.k.)	645
3.3.6.	Przestępstwa sprzedajności i przekupstwa gospodarczego (art. 296a § 3 k.k.)	646
3.3.7.	Przestępstwa sprzedajności, przekupstwa, sprzedaży wpływów i kupna wpływów w sporcie (art. 46 ust. 3 ustawy o sporcie, art. 48 ust. 3 ustawy o sporcie)	647
3.3.8.	Przestępstwa sprzedajności i przekupstwa w związku z refundacją leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywnościowego i wyrobów medycznych (art. 54 ust. 5 u.r.l.)	648
 Rozdział XIII Klauzule bezkarności w stosunku do niektórych przestępstw korupcyjnych		650
1.	Kontrowersje wobec klauzul bezkarności i ich uzasadnienie kryminalnopolityczne	656
1.1.	Kwestia etyczna	658
1.2.	Kwestia kryminalnopolityczna	659
1.3.	Mechanizmy rozerwania solidarności sprawców przestępstw korupcyjnych a prawo międzynarodowe i europejskie	661
1.4.	Ocena własna mechanizmów rozerwania solidarności sprawców przestępstw korupcyjnych	663
2.	Przesłanki zastosowania klauzul bezkarności	668
2.1.	Przyjęcie korzyści majątkowej, korzyści osobistej, obietnicy korzyści majątkowej lub obietnicy korzyści osobistej	670
2.2.	Zawiadomienie o tym fakcie organu powołanego do ścigania przestępstw i ujawnienie wszystkich istotnych okoliczności przestępstwa	673
2.3.	„Zanim organ ten o nim się dowiedział”	676
3.	Prawnomaterialne i procesowe skutki zastosowania klauzul bezkarności	678
3.1.	Skutki w sferze prawa materialnego	678
3.2.	Skutki w sferze prawa procesowego	681
4.	Instytucja obligatoryjnego nadzwyczajnego złagodzenia kary lub fakultatywnego odstąpienia od jej wymierzenia, o której mowa w art. 250a § 4 k.k.	682
4.1.	Odmienności od klauzul bezkarności	682
4.2.	Przesłanki	684
4.2.1.	Popelnienie przestępstwa z art. 250a § 1 lub § 3 w zw. z § 1 k.k.	684

4.2.2.	Zawiadomienie organu powołanego do ścigania o fakcie przestępstwa i okolicznościach jego popełnienia	685
	Rozdział XIV Pozbawianie sprawców przestępstw korupcyjnych owoców przestępstwa	688
1.	Uwagi wstępne	688
2.	Przepadek	692
2.1.	Przepadek przedmiotów pochodzących bezpośrednio z przestępstwa (art. 44 § 1 k.k.)	695
2.2.	Przepadek korzyści majątkowych pochodzących, choćby pośrednio, z przestępstwa lub ich równowartości (art. 45 § 1 k.k.)	698
2.3.	Przepadek przedmiotów służących lub przeznaczonych do popełnienia przestępstwa (art. 44 § 2 k.k.)	699
2.4.	Przepadek mimo braku skazania (art. 45a k.k.)	700
3.	Środki o charakterze cywilnoprawnym	703
4.	Środki o charakterze prawnoprocesowym	704
	Wykaz źródeł	725
	Indeks osobowy	765